

REFORMÁTUS LELKÉSZEK LAPJA

Megjelenik: havonta kétszer.

Előfizetési díj:
egész évre 240 leu, fél évre 120 leu.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Blaj—Balázsfalva
Jud. Tárnava Micá.

Felelős-szerkesztő:

DERZSI ENDRE
balázsfalvi lelkész.

Társ-szerkesztő:

PELESKEY SÁNDOR
szatmárhegyi lelkész.

Két javaslat.

A *Református Szemle* f. évi 9. számában két javaslat jelent meg. Mind a kettő a zsinati atyákhoz van adresszálva, de mind a kettő a mi bőrünkre megy. Illő azért, hogy felemeljük szavunkat és szóljunk, amíg nem késő.

Az egyik javaslat az egyház alkotmányáról és kormányzatáról szóló törvénytervezettel kapcsolatban jelent meg és halálos csapást kívánván ejteni a Lelkészegyesületen, azt a bizonyos, sokat vitatott együttműködés lehetőségét az egyházi értekezletek keretében akarja biztosítani. Tekintettel arra, hogy ez inkább hivatalos javaslat, nem ért váratlanul. Mert nyílt titok — mindannyian tudjuk — hogy a Lelkészegyesület nem kell a hivatalosoknak, viszont azonban a papság nagyobb részének nem kell az értekezetlet. Hogy miért, azt felesleges fejtegetni, hiszen két év óta nem egyszer meg volt már világítva, lapunkban is többször reá mutattunk. Egy tény azonban le kell szegeznünk. És ez az, hogy a papság a maga igazi ábrázatát nem a tordai konferencián mutatta meg ebben a kérdésben, hanem odahaza az egyházmegyei értekezleteken, ahol szive szerint, őszintén nyilatkozott. Ez a magyarázata annak, hogy míg a tordai konferencia egyhangulag az értekezleteti megoldás mellett nyilatkozott, ugyanaz a tömeg odahaza a szűkebbkörű intímabb értekezleteken nagy többségében

a Lelkészegyesület mellett tört pálcát. Ném adhatunk tehát igazat Kiss Albert testvérünknek, aki lapunk f. évi 5. számában a lelkészi kar egyesületbe tömörüléséről írva — azt állítja, hogy „az erdélyi egyházkerület lelkipásztorainak a tordai református nagyhét rendjén 1928. szeptember hó 4-ik napján tartott konferenciája éppen a hogyan kérdésre adott világos és határozott feleletet“, amidőn az értekezlet mellett foglalt állást. Ez a felelet lehet világos és határozott, de *nem igazi*. Az igazi felelet ott van azokban a határozatokban, amelyeket a papság e tárgyban egyházmegyénként az Ig. tanács megkeresésére hozott és amelyek mindennél világosabban és határozottabban hirdetik azt a tényt, hogy a tulnyomó többségnek nem kell az értekezlet, hanem a Lelkészegyesület. Kérjük azért ezeknek az *igazi* feleleteknek a zsinati tárgyalások zöld asztalára való helyezését.

De ez még nem elég. A semminél csak valamivel több. A Lelkészegyesületet halálos csapással sújtani kívánó javaslattal szemben tennünk is kell valamit. Én két dologra gondoltam. Az egyik az, hogy a javaslat egyházmegyei tárgyalásánál legyünk résen és ne engedjük magunkat az értekezleti forma által guzsba köttetni. És itt legyen szabad arra a határozati javaslatra hivatkoznom, amelyet 1929. március 4-én a Sepsiszentgyörgyön tartott Lelkészerőtekezlet elé terjesztettem volt és amely szőszerint így hangzott: „a zsinati törvényhozás rendjén a) az *egyetemes konvent** jog és hatáskörébe vétessék fel a következő pont: „biztosítja az egyházi tisztviselők egyesülési jogát, az egyesületek alapszabályait jóváhagyja és illetékes helyen jóváhagyatja, működésükre felügyeletet gyakorol és előterjesztéseit tárgyalás alá veszi“, — b) a *lelkész kötelelességei* közé vétessék fel ez a pont: „minden lelkész kötelezett tagja a megalkotandó lelkészegyesületnek és köteles annak munkájában részt venni“. Ez volt az én erre vonatkozó javaslatom. Aki megfelelőbbet tud, tessék nyilvánosságra hozni. Mert itt nem az én vagy a más javaslata a fontos, hanem az, hogy a Lelkészegyesületet megmentsük a halálos ítélettől.

A másik eszmét hónapokkal ezelőtt egyik legnagyobb egyházmegyénk egyik vezető tisztviselője vetette fel — és most elérkezettnek látom az idejét, hogy megvalósítsuk. Arról van szó t. i., hogy minden egyházmegyében bocsássunk ki ívet,

* Természetesen, ha a konvent elejtelnék, ez a jog és hatáskör a konvent helyébe lépő zsinati bizottságot illetné meg.

melyen az aláíró lelkészek nyilatkozzanak, hogy mit óhajtanak: Lelkészegegyesületet-e vagy csak értekezletet?! A Királyhágómelléki egyházmegyék megkeresését *Peleskey* Sándor szerkesztőtársamra bízva, én vállalom az erdélyi egyházmegyék megkeresését. Az aláírt íveket aztán átadnók valamelyik zsinati atyának, hogy a kérdés tárgyalásánál tegye le azokat a zöld asztalra. És nem hisszük, hogy a zsinat ne méltatná kellő figyelemre a papság közóhaját egy olyan kérdésben, amely a lelkészikar legegységibb, eminens ügye. Nem presszió kíván ez lenni, hanem cél — és öntudatos védekezés a közóhaj negligálásával szemben.

A másik javaslat már nem ilyen komoly. És nem is hiszem, hogy az illetékesek komolyan foglalkozzanak vele. Szól pedig ez a javaslat a következőképpen: vétessék bele az új E. T.-be, hogy „a lelkészek csak felettes hatóságaik engedélyével nőszülhetnek, evégből kötelesek nőszülési szándékuk bejelentésével egyidejűleg, leendő menyasszonyuk szüleinek társadalmi állásáról, valamint születési, nevelési esetleg hivatali állásáról szóló okmányokat is betérjeszteni“. Na de ilyent?! A XX. században?! S annak épen kálvinista egyházában?! Hát hol köttetnek a házasságok?! Az égben-é vagy pedig az e. m. tanácsok (felebbezés esetén az Igazgatótanács) előtt?! Hát már teljesen úgy kezeljenek bennünket, mint hátul gombolós gyermekeket, akik azt sem tudjuk, hogy mi a jó és mi a rossz, mi a szabad és mi a nem szabad?! S még jó, hogy a javaslat megállt a nőszülésnél és nem ment tovább. Mert amilyen joggal elment a nőszülés szabályozásáig, ép olyan joggal elmehetett volna tovább is. Nem mondom, a javaslattevő intenciója nemes lehetett, — de aztán úgy elgaloppirozott, hogy az már egyenesen szörnyűség. Épen ezért nem akarok sok szót szaporítani, hanem mindössze csak azt jegyzem meg, hogy ismerek nagyon sok — hogy úgy mondjam — fémjelzett papnét, aki nem vált be és viszont ismerek olyanokat is, akiket a felettes hatóság bizonyára untauglichoknak minősített volna, pedig úgy beváltak, hogy Anyaszentegyházunk diszeivé lettek. Ellenjavaslatképen tehát indítványozhatnám, hogy a közvélemény e javaslat felett térjen napirendre, de nem teszem, mert meg vagyok győződve, hogy e nélkül is napirendre tér.

D. E.

Hogyan értelmezendők a II. t.-c. 9—12. §-ai?

Nem ismerem a marosszentkirályi lelkészválasztás előzményeit. Nem tudom azt sem, hogy az egyház választóinak többsége kit óhajtott lelképásztorául meghívni. Az egész választási eljárásból csak annyit tudok, amennyi a fenti cím alatt közölt két cikkből megállapítható, amelyek közül az egyik a „Református Szemle“ f. évi 7-dik számában jelent meg.

Ezek szerint Boér Károly lelkészúrsunk, mint a marosszentkirályi lelkészválasztás vezetésére kiküldött esperesi megbizott, azzal az indokolással, hogy az „igen“-nel szavazó választók száma nem érte el a jogosult választók általános többségét: a meghívásos választást meg-
hiusultnak jelentette ki.

Szerintem Boér Károly lelkészúrsunknak ez az eljárása nem volt helyes, mert a II. t.-c. 12. §-a minden kétséget kizárólag úgy intézkedik, hogy amennyiben a *megjelent* választók többsége „igen“-nel szavazott, a meghívás sikerültnek és csak ellenkező esetben jelentendő ki meg-
hiusultnak.

Ebben az esetben tehát nincsen szükség törvényt magyarázatra, mert a törvény világosan intézkedik és az esperesi megbizottnak a tiszte nem a törvényt magyarázás, hanem a törvénynek alkalmazása.

Miután pedig Boér Károly lelkészúrsunk a törvényt nem helyesen alkalmazta, így a többséget nyert jelölt megválasztott lelkésznek tekintendő, vagy az egész választási eljárás újra, helyesen lefolytatandó.

Az, hogy a jogosult választók egy része nem vett részt a szavazásban, figyelembe nem vehető. Mert ha az írásbeli beadvány nem fedte a valóságot, akkor azoknak, akik ezt vitatták, épen az lett volna a kötelességük, hogy a meghívást „nem“ szavazataikkal meg-
hiusítsák. De mivel ezt nem tették, így hallgatólagosan hozzájárultak ahhoz, hogy a szavazásban résztvevők többsége döntse el az eredményt

Az a magyarázat pedig, mely szerint „a törvényhozó testület, mikor a 12. §-t törvénybe iktatta, föltételezte, hogy a választók többsége, ha már előzetesen valakinek a személye mellett állást foglalt, meg is jelenik a választáson“, — megdől épen az által, hogy a törvényhozó testület szükségesnek tartotta a 9. §. mellett a 12. §-t is törvénybe iktatni, amely kifejezetten a *megjelent* választók többsége alapján tekinti sikerültnek, vagy meg-
hiusultnak a meghívást.

Mikor tehát a törvény ilyen félreérthetetlenül rendelkezik, akkor nem tanácsos és nem szabad a törvény határozott rendelkezését bármiféle magyarázattal is negligálni, mert az ilyen eljárásból származik igazán sok kár és veszedelem az anyaszentegyházra.

Királyhágómelléki.

„Hogyan értelmezendők a II. t.-c. 9—12. §-ai?”

Szerintem semmikép' sem úgy, mint Boér Károly és s. értelmezik.

Mert: a 9 §. arról szól, hogy a meghívás után való lelkészválasztásnak mikor van helye?; a 10. §. az ezzel kapcsolatos esperesi teendőkről szól; a 11. és 12. §-ok pedig azt írják elő, hogy a meghívás után való lelkészválasztás mikép' folytatandó le a kiküldöttek által?

Tehát a 9. és 10. §-ok szerinti elbírálás stb. nem tartozik a kiküldöttekre, az ő kötelességük csupán az, hogy a „*megjelent jogosult választók*” döntését a 12. §. szerint kiprovokálják. Mivel ez a §. nem állapítja meg a megjelenők kötelező számát, ahányan vannak annyian döntenek. Ezt elvégeztetni kötelessége a küldötteknek, de semmiesetre sem az előző §-ok magyarázásával és a távollevők véleményének latolgatásával feltevések alapján dönteni.

Hát mi lenne akkor, ha a szavazásra jogosultak többsége mindig távol maradna? Az érdeklődő, megjelenni szokottaké, — ha kisebbség is az — a döntés. És mert a törvényben hangsúlyos és hangsúlytalan szó nincs, ezért Boér Károly testvérünknek és elvbarátainak nincsen igaza s így a marosszentkirályi eset törvénytelen.

P. S.

„Egyházpolitikai Ellenzék”.

E lap 7. számának vezércikke — fenti cím alatt — egy igen helyes gondolatnak ad kifejezést. A — jelenleg sajnosan nélkülözött — *tárgyilagos* kritika szükségét és jogosultságát állapítja meg és annak életre hívását célozza az „egyházpolitikai, egyházkormányzati élet” egész vonalán a legalsó foktól — legfelsőbbig; különösen a vezető egyházi tisztviselők és kormányzó testületek — e. k., e. m. és e. ker. tanácsok — működésével szemben, az egészséges egyházi élet és így az „anya-szentegyház jól felfogott érdekében”.

Reá mutat a kritika rendszeres gyakorlására hivatott „szervezett ellenzék” hiányának káros voltára, különösen az egyházmegyei életben, mondván a következőket: „az emberek panaszkodnak, zugolódnak, elégedetlenkednek, s közben vígan foly minden épen úgy, ahogy a vezető tisztviselők és az e. m. tanács akarják. Ismerek egyházmegyét, amelyben, ha a „hivatalon” kívül álló papokat megszavaztatnánk, a papság 80%-a maga a megtestesült panaszkodás, zugolódás és elégedetlenség lenne — és ez a nagy tömeg az „uralmon” levők kicsiny seregével szemben mégis tehetetlen” stb.

Kétségtelen, hogy amily önként értődő, természetes dolog az, hogy az egyházi életnek úgy alsó-, mint a közép és felső fokán — az érvény-

ben lévő törvények keretén belül — a vezető tisztviselők és az u. n. tanácsok akarata szerint történjék minden addig, amíg ez akarat a felettes hatóságok, testületek akaratával egyező: ép olyan — súlyos, káros következményekkel járható, — természetellenes állapot az, ha a feltétlenül jogosult, jóhiszemű, tárgyilagos kritika hiányában — a fenn jelzett vezető tisztviselők és kormányzó testületek — cselekvéseikben megnyilatkozó — akarata eltávolodik a felettes hatóságok, testületek akaratától; annyival inkább, ha — talán — ellentétbe jön azzal.

A tisztviselők és az u. n. tanácsok tagjainak mindenikét — az egyházi közigazgatás minden fokán — az illetékes felsőbb testületek *bizalma* állítja oda a neki megfelelő munkamezőre azért, hogy ott a neki előlegezett bizalom birtokában, annak megfelelő, odaadó készséggel, lelkes buzgósággal és lelkiismeretes hűséggel szolgálja — legjobb tudása és meggyőződése szerint — Isten országa tovább építésének ügyét, „anyaszentegyháza jól felfogott érdekeit“.

Amíg *ezeket és így akarja* szolgálni, amíg *ezeket és így szolgálja*: addig akarata és cselekvése megegyezik az őt bizalmával kitüntetett testület akaratával: addig e testület bizalmának letéteményese.

S amíg ez a helyzet fenn áll: addig úgy a vezető tisztviselők — egyenként és összesen — mint a kormányzásra hivatott testületek joggal vindikálhatják maguknak azt, hogy saját hatáskörükben *az és úgy* történjék mindig, *amit és ahogy* ők *akarják*. Ez természetszerűleg folyik, egyfelől a *bizalom*ból, amelynek letéteményesei, másfelől a *felelősség*ből, amellyel tetteikért megbizóiknak: feletteseiknek és Istennek tartoznak.

Azoknak akik bizalmukkal megtisztelve munkamezőt jelöltek ki számomra, kötelességemmé téve s egyben jogot adva arra, hogy Isten ügyét sikerrel szolgáljam: joguk és kötelességük működésemet, szolgálatomat hatályosan ellenőrizni s egyben támogatni oly célból, hogy az általuk elibém tűzött feladatoknak minél tökéletesebben megfelelhessenek.

E jogot és kötelességet úgy és akkor teljesítik, ha működésemet állandóan éber figyelemmel kísérve, azt *jóhiszeműen* megbírálják, felette *tárgyilagos* kritikát gyakorolnak abban az irányban, hogy nem léptem-e túl törvényben előírt jog és hatásköröm kereteit, nem jöttem-e ellentétbe azzal, nem éltem-e vissza a törvény által reám ruházott joggal, hatalommal és ha szigorúan a törvény keretei között maradtam is intézkedéseimmel: oly esetekben, amidőn többféle mód is kínálkozott — esetleg — valamely szükséges intézkedés megtételére, valamely fontos kérdés megoldására: a leghelyesebbet és legcélszerűbbet választottam-e, alkalmaztam-é? stb. stb.

Ahol és amíg e jogot és kötelességet *éber*en és *rendszeresen* gyakorolják az *arra hivatottak*: — ott és addig egészséges állapotok ura-

kodnak az egyházpolitikai, egyházkormányzati élet terén *akkor is*, ha — talán — minden *ugy* történik is, *amint* „*az uralmon levők kicsiny serege*“ *akarja*.

Egészségtelen szimptomák csak ott és akkor jelentkezhetnek, — ahol és amikor e jog és kötelesség gyakorlása megszűnt, ahol és amikor *ezeket* gyakorolni az arra hivatottak elmulasztják.

Ahol pedig e tünetek oly ijesztő mérveket öltöttek, mint a fenn idézett esetben: ott az egészségtelenség, a kóros állapot bacilusai már veszedelmes módon elszaporodtak.. és ama panaszkodó, zugolódó, elégedetlenkedő „80%“ mulasztása bűnös könnyelműséggé, hanyagsággá fokozódott... fajult. !

Ezekhez elérkezett a tizenkettődik óra... Az ébredés nagy pillanata... amelyen túl nem habozhatnak, nem tévóvázhatnak tovább az *életmentő* kritika jogának és kötelességének *azonnali* életbeléptetésével, gyakorlatba vételével...!

Életmentő kritikát mondtam. Ezt hangsúlyozom ismételten. Milyen az *életmentő* kritika? Felelet: *Ami által „Anyaszentegyházunk java és Isten dicsősége kárt nem szenved“; hanem gyarapodik, növekedik.* Tehát: *ami nem rombol, hanem: épít. Ami: komoly, lelkiismeretes, alapos tanulmányokon és őszinte szilárd meggyőződésen épül. Ami: tárgyilagos és mindig jóhiszemű. Ami: mindig becsületes szándékról tanuskodó.*

Aki — az egyházi élet egész vonalán — nem *ilyen* kritikával él, aki ilyen, nemes intencióju, *életrevaló* kritika gyakorlására nem képes... az csak elégedetlenkedjék, panaszolkodjék, zugolódjék, vagy... aludjék tovább!

8.

A zsinat munkálataihoz.

(Negyedik közlemény.)

A jelenleg érvényben levő E. T. V. t.-c.-ről egyházkerületünk minden tiszteletre méltó, kitűnő ügyésze: dr. Szöllősy János, aki szaktekin-tély — és méltán — e téren, a „Ref. Szemle“ idei 4-ik számának „Az Egyházi Törvénykezés Reformjáról“ c. vezércikkében. ezeket mondja:

„Véleményem szerint fontosabb szerkezeti hiánya az 5-ik t.-c.-nek nincs. Alapos, szép munka volt ez, amelynek mint alapvető törvénynek voltak hiányai, amely hiányokat az élet és gyakorlat feltárt. Ha ezeket a hiányokat, melyek az egyes §§.-ok fogalmazásánál kerültek a törvénybe, az új törvény alkotás kiküszöböli, ugy a romániai ref. egyház törvényei a legjobb egyházi törvényekké válhatnak“.

Az itt mondottakat én is — teljes egészében — aláírom. Az a meg-állapítása, hogy e törvénycikk „alapos, szép munka volt“: megfelel az

akkori — a törvény alkotása idejébeni — és a mai köztudatnak is. E megállapítás azonban nem zárja ki azt, hogy nagy hiányai, fogyatkozásai ne lehetnének; amint, hogy dr. Szöllősy János is megállapítja, hogy „voltak hiányai“, amelyek közül egy pár lényegesebbet fel is említ.

Én tovább megyek. Laikus létemre bátorságot veszek magamnak „az élet és gyakorlat“ megfigyelése alapján ama merész állítás kockáztatására, hogy a ma érvényes E. T.-nek nincs még egy olyan része, amelynek az életben, a gyakorlatban való alkalmazása több és nagyobb jogtalanság és igazságtalanság elkövetésére adna alkalmat, mint épen a „törvénykezésről“ szóló 5-ik t.-c. egyrészt hiányai, másrészt egyes szakaszainak nem kellően szabatos rendelkezései stb. miatt.

E végzetes hiányok a törvénykezési eljárásban azzal a káros eredménnyel járhatnak, hogy egyfelől a minden kétségen felül álló, tiszta igazság birtokában lévő egyének sem számíthatnak *feltétlenül* — megtámadtatás, jogsérelem esetén — arra, hogy igazságuk érvényre jut, diadalt arat a hamisság felett; másfelől pedig a hamissággal operálók igazságtalan állításaik és jogtalan követeléseik dacára is — a siker, a diadal *bizonyos* reményével szállhatnak szembe — a jogos igényét kereső igazsággal.

Ez — nyilvánvalóan — *erkölcstelen* és *igy tarthatatlan* helyzet, amit még rendkívül súlyosabbá tesz az a sajnálatos körülmény, hogy az igazság birtokában levő, de ennek dacára — a törvény hiányosságai miatt — erkölcsi és anyagi vereséget, veszteséget szenvedő félnek nem mindig lehet reménye jogorvoslatra.

Állításom nagyon merésznek fog feltűnni sokak előtt — tudom; — de megpróbálom igazolni azt és igen-igen boldog leszek, ha *teljesen meggyőző, minden kétségen felül álló* cáfolatban leend részem.

*

Ma megtörténhetik, hogy valakit jogsérelem ér, aminek folytán erkölcsi és anyagi kárt szenved, — jogorvoslatra azonban nem lehet reménye — szegénysége miatt. A fennálló gyakorlat ugyanis oly horribilisen magas vizsgálati költség előre való lefizetését követeli meg az igazságát keresőtől, amely követelés teljesítésére csak tekintélyes vagyonnal rendelkező egyesek és testületek képesek.

Megtörténhetik, hogy valaki meglebbezi a bíróság elnökségének — az előlegezendő vizsgálati költségek túl magas összegét megállapító — „Végzését“ — és a bíróság a felebbezés elutasítása kapcsán — mert nem volt joga felebbezni — újabb horribilis összeget ró ki — eljárási költség címen — ad maiorem Dei gloriam — az igazságát keresőre.

A vagyontalan szegény ember tehát el van zárva a — sokszor minden kétséget kizáró — igazságának, jogának érvényesítésétől. Marad

az őt ártatlanul, méltatlanul ért erkölcsi és anyagi veszteséggel... az igazság rovására s a hamisság nagy gaudiumára.

Tisztelettel kérdem: jogos, igazságos, erkölcsös dolog-e ez? Hiszen az igazság keresése minden embert megillető isteni jog... és egyben kötelesség; amitől senki távol nem tartható. Azt tehát nem megnehezíteni, hanem megkönnyíteni, sőt mindenki részére lehetővé tenni: az igazság szentsége érdekében álló, elengedhetetlen követelmény, kötelesség!

Ma megtörténhetik, hogy valakinek önmaga ellen kért fegyelmi ügyében indított bírói eljárás költségei hordozásában egy teljesen indifferens egyén marasztaltatik el, akinek ahhoz a fegyelmi üggyhöz semmi köze.

Ma megtörténhetik, hogy a bírói eljárások során *soha meg nem idézett és ki nem hallgatott* magán és hivatalos személyek pénzbírságban marasztaltatnak el és erkölcsileg megbélyegeztetnek — a fenn jelzett okok miatt esetleg — a jóvátételnek, álláspontjuk eljárásuk igazolhatásának legcsekélyebb reménye nélkül.

Ma megtörténhetik, hogy felelős állásban levő egyházi tisztviselők ellen — felelőtlen tényezők által — szórt titkos, hátmögötti, alaptalan vádak, rágalmak meghallgatásra találnak anélkül, hogy a megrágalmazott tisztviselők elibe adatnának és azokra nézve ők megkérdettnének és meghallgattatnának.

Ma megtörténhetik, hogy egyházi tisztviselők és alkalmazottak hivatalos kötelességeik teljesítése miatt durva támadásoknak és terrorisztikus fenyegetéseknek legyenek kitéve — megtorlás reménye nélkül.

Mindez megtörténhetik az V-ik t.-c. hiányossága miatt.

Sőt még tovább megyek. Ma még az egyetlen tisztviselői állás — amelynek védelméről ez idő szerint gondoskodva van — : a tanítói állás védelme is illuzoriussá válhatik — a mai törvény hiányai miatt.

Ma megtörténhetik, hogy valamely megtámadtatásban részesült tanító — az iskolai „Rendtartási Szabályzat és Utasítás“ 248-ik §-a alapján — megtorló eljárás megindítását kéri támadója ellen és amidőn a kért elégtételt szabályszerűen és jogerősen megkapta — : támadója fegyelmit kér maga ellen és... felmentetik... a törvénynek hiányosságai miatt.

Tisztelettel kérdem: hát helyes, jogos, igazságos, erkölcsös dolog-e, következőleg szabad és megengedhető-e mindez?...

Nem áll-e parancsoló szükségként előttünk: — végetvetése ez anomáliáknak?!

*

Ugy gondolom, hogy amikor új törvény alkotása előtt állunk, — amidőn a meglévő állapotokon javítani, sebeket orvosolni akarunk: minden irányban a legteljesebb őszinteség illik hozzánk a meglévő hibák, bajok feltárásában és ezáltal senki — és így csekélységem — se' keveredhetik azon gyanuba, hogy *opponálni akarna* a fennálló rend és az „uralmon“ lévők ellen. Ennyit szükségesnek tartok itt megjegyezni, az esetleges félreértések elkerülése céljából.

(Folytatjuk.)

Az enyedi disputa.

Akik részt vettek a Ref. Szemle f. é. 6-ik számában meghirdetett tudományos theologiai konferencián, azok nem csupán egy kedves testvéri találkozás örömeiben részesültek és nem is csak tisztultabb fogalmakkal, határozottabb ismeretekkel gazdagodtak, hanem a rég letűnt századok történelmi leheletét is érezték. Az ősi Bethlen-kollégiumban az erdélyi vívódás nagyszerű jelenetei ismétlődtek meg. A theologiai törekvések tudományos ismertetése, megítélése s várható gyakorlati hatásainak értékelése abban a formában amiképpen lefolyt, a nagy idők disputáinak hangulatát, képét idézték elibénk. Alázatosan, de örvendező szívvvel monduk hálát Istennek, hogy választottainak buzgósága által nekünk ezt a drága alkalmat adta s hogy azt bárminő áron is felhasználhattuk, hisszük az Ő dicsőségére.

Az első előadást dr. *Tuvaszy Sándor* aa. tartotta a dialektikai theologiai felfogásról. Ennek a felfogásnak a legnagyobb felismerése, hogy az ember menthetetlen. A theol. gondolkozásban ezt a változást a prófétaikritika hozta létre s jelentősége az Isten igéjével való viszonyából ítélhető meg. A dialektikai theol. az átértékelést a reformatiói theol. elvek alapján viszi keresztül.

Dr. *Makkai Sándor* püspök aa. a ma még felszinen levő theol. felfogás erdélyi gyökereire mutatott rá. Majd a dialekt. theol. erdélyi vonatkozásait tette szemléletessé, kimutatva, hogy a dialekt. theol. mint korrektio elfogadható, de mint iránynak nincs jogosultsága. Az erdélyi situatio nem felel meg és nem alkalmas a dialekt. theol. felfogás érvényesítésére. Utal a Kovács Ödön által megindított folyamatra, melynek szerencsés megoldását a Ravasz-féle építő theológiában látja. Ennek a kínálókozó lehetőségeit kell megtalálni és teljesedésbe hozni.

A finoman tagolt és világos okfejtéssel tartott előadás entusiastikus hatást váltott ki.

Másnap (25.) *Maksai Albert* aa. az exegesis problémáit fejtegette. Ő is kitért a barthi dialekt. theológiára, de a határozott állásfoglalástól tartózkodott.

Dr. *Imre Lajos* aa. a kijelentés és a pedagogia viszonyát vizsgálta. Bevezetésében a nevelés tudomány történeti szemléltetésével foglalkozott, majd a nevelés alap kérdéseit fejtegette. A nevelés célját az ember rendeltetésébe találja meg, az pedig az Isten uralmának szolgálata az egyéni életben. A nevelés helyes alapját a barthi theologia felfogásban véli megtalálni s így a nevelés a szentlélek munkája. — Szombaton (26.) dr. *Gönczi Lajos* tartotta gyakorlati vonatkozásaiban is nagyon értékes előadását.

Az egyes előadások után hozzászólások voltak. Kívánatos volna, hogy e hozzászólásokban, kivált ifjabb testvéreink részéről — több ön-fegyelmzés és szerénység, ezzel együtt hozzáértés is nyilvánulna még. A könyv-ismeretek halmaza hamar megtéveszti az embert önmagát. Csak a komoly elme munka és tapasztalat által nyerhet az ember jogot ítéletek hangoztatására V. ö. I. kor. 4²⁰.

A konferencia alkalmával esténként a Ft. Püspök ur, a nagyenyedi Nőszövetség részére négy előadást tartott; a zörgető világ, a nyitott ajtó, a széles út és szoros kapu cimen. Ezek az előadások nemcsak az igazi keresztyén élet szükségességét és nagyszerűségét hangoztatták, de biztos utmutatások voltak arra nézve. Valóban áldás volt azokat hallgatni.

A konferencia tagjai szombaton kegyelettel áldoztak Kovács Ödön és a többi elhunyt tanárok emlékének, megkoszorúzták sirjaikat. —y.

I R O D A L O M.

Kádár Géza: Templomi imák vasárnapi, évszaki, ünnepi és más alkalmakra, lelkészeti használatára.

Egyházi irodalmunk egy már régen óhajtva várt, értékes munkával gyarapodott. Megjelent és immár forgalomba került *Kádár Géza* zilahi lelkész és esperes *Imakönyve*. És sietek kijelenteni, hogy ezt a könyvet az utóbbi évtizedek egyik legszükségesebb és egyben legsikerültebb könyvének tartom. Legszükségesebbnek azért, mert az imádkozásra nemcsak elméleti, hanem gyakorlati szempontból is tekintek és vallom, hogy ugy a magunk épülésére, mint a mások építésére ezerszerte jobb a mások sikerült, mint a magunk kevésbé sikerült imádsága. Aki rendszeres ima-életet él, — annak nincs szüksége imakönyvre, — szokták mondogatni egyesek különösen az újabb időkben. Ezt nem irom alá. Ismertem rendszeres ima-életet élő embert, aki készületlenül, tisztán csak a Lélekre bízva magát ment fel a szószékbe és olyan kinosan imádkozott, hogy alig vártam már a kibékítő áment. Viszont ismertem olyan kollegát, aki még a helyet is kerülte, ahol a rendszeres ima-életéről volt szó — s egy ma is élő egyházi kiválóságunknak imájával olyan hatást ért el, hogy talán még maga az ima eredeti írója sem érte volna azt el. Természetesen nem beszélek azokról a kivételes tehetségekről, akik különös mértékben ajándékoztattak meg az imádkozni tudás kegyelmi ajándékkal is, hanem csak a nagy általánosságról szólok. S ha még megemlítem, hogy közel két évtizeden át magamon is tapasztaltam és másoknál is észleltem, hogy imakönyv használata nélkül imánk megszokottá, egyhanguvá, formaivá válik — ugy gondolom eléggé indokolt az a meg-

állapításon, hogy a *Kádár Géza Imakönyve* az utóbbi évtizedek egyik legszükségesebb könyve. De egyben egyik legsikerültebb is. Imái a mai kálvinista keresztyén mentálitásnak hű kifejezői. *Kegyelemből hit által, Egyedül az Istené a dicsőség* — vonul végig az őskeresztyén, tehát őskálvini karakter az *Imakönyv* minden egyes darabján, de úgy hogy nem válik soha megszokottá, egyhanguvá és formaivá. A *Révész* Imakönyvével összehasonlítva, úgy jön nekem, hogy amilyen elsörangú, értékes munka volt a *Révészé* a maga idejében, ép oly sikerült a *Kádáré* is a mai mentálitás szempontjából, még pedig úgy elvi, mint gyakorlati vonatkozásban.

Az *Imakönyv* tartalmi beosztása a következő: I. *Vasárnapi imák*, 30—30 reggeli egyházi beszéd előtt és után, (az utóbbiak közül a legutolsó *missziói* utóima) és 25—25 délutáni egyházi beszéd előtt és után. II. *Évszaki imák*, 1—1 tavaszi, nyári, őszi és téli elő és utóima. III. *Ünnepi imák*, mind a 4 *adventi* vasárnapra d. e. és d. u. elő és utóimák, mind a 3 *karácsonyi* ünnepnapra d. e. és d. u. elő és utóimák, *újévi* d. e. és d. u. elő és utóimák, 5—5 *böjti* imádság d. e. egyházi beszéd előtt és után, *virágvasárnapi* d. e. és d. u. elő és utóimák, *nagy-pénteki* d. e. és d. u. elő és utóimák, mind a 3 *húsvéti* ünnepnapra d. e. és d. u. elő és utóimák, *áldozócsütörtöki* d. e. és d. u. elő és utóima, mind a 3 *pünkösd*i ünnepnapra d. e. és d. u. elő és utóimák, *reformációi* d. e. elő és utóima. IV. *Alkalmi imák*, *úrvacsoraosztás napján*, *konfirmáció napján*, *az év első vasárnapján*, *az év utolsó vasárnapján*, *aratási hálaadásakor*, *aratási időben*, *szűk termés idején*, *szüretkor*, *tartós szárazság idején* d. e. egyházi beszéd előtt, *káros esőzéskor*, *szorongattatás idején*, *csapás idején* és *betegéért mondandó imák*, külön *beteg gyermekért*, *fiatal betegért*, *középkorú betegért*, *öreg betegért*, és *több betegért egyszerre*.

Kádár Géza Imakönyvét nem kifejezetten *templomi használatra*, mint ahogy a régi imakönyvek tették, hanem a *lelkészek használatára* írta. Én ebben azt a finom és nemes distinkciót látom meg, hogy nem akar eleibe vágni az imádkozó lélek szabad szárnyalásának, nem akar teljes passzivitást erőszakolni az imádkozó lelkészre, akceptálja és respekálja az imádkozás szabadságának felséges jogát. Minden lelkészre reábizza, hogy úgy használja az *Imakönyvet*, amint az neki a legmegfelelőbb. Aki *templomi* célra használja, erre a célra is megfelel teljes mértékben. Aki pedig csak előkészület, gondolat vagy ihletszerzés céljából olvasgatja, az is eredményesen és áldással használhatja.

Az *Imakönyv* a hála jegyében született meg. Szerző könyvét szüleinek ajánlja „örökre hálás gyermeki szeretettel aranylakodalmuk alkalmából“. A hála jegyében végzem én is rövid és igénytelen ismertetésemet, amikor hálás szívvel tekintek elsősorban a jószágos Istenre, aki ennek az értékes munkának az elkészítésére *Kádár Géza* testvérünket kiválasztotta — s Isten után a szerzőre, aki e megbízatásnak hűséggel és teljes odaadással eleget is tett.

D. E.

Adorján Gábor: Kereszt. A dicsőszentmártoni ref. Nőszövetség kiadása. 1930.

Kettős örömmel vettem kezembe ezt a mindössze csak négy egyházi beszédből álló, izlésesen kiállított kis füzetet. Örültem egyfelől annak, hogy végre egy-egy vidéki lelkész is abba a helyzetbe juthat, hogy megjelentethet valamit. Mennyi értékes szellemi kincs, milyen sok megiratlan és megírott egyházi beszéd vész el az anyagi nyomorúság, a papi szegénység miatt. Másfelől pedig örültem, hogy a kiadásra épen egy vidéki *Nőszövetség* vállalkozott, jelétül annak, hogy mennyi áldott, komoly, építő munkalehetőség kínálkozik annak a nőmozgalomnak a számára, amely a Ref. Nőszövetségben öltött testet.

Adorján Gábor dicsőszentmártoni lelkésztestvérünk, aki egyike a csöndben, zajtalanul, de öntudatos hűséggel munkálkodó komoly lelkészeknek, — predikációs füzetének a *Kereszt* címet adta, aminek a szomorú aktualitást másfél éves kis fiának elhalálozása adta meg. Ez a *Kereszt* emlék kíván lenni kis fia sirján. Tartalmaz *A kereszt* cím alatt egy bőjt, *A kereszt terhe* cím alatt egy virágvasárnap, *A kereszt kárhozata* cím alatt egy nagypénteki és *A kereszt dicsősége* cím alatt egy husvétii beszédet.

A beszédek nemcsak egyszerűség, meleg közvetlenség jellemzi. Nincs bennük semmi mesterkéeltség. Látszik, hogy aki irta, maga is megjárta a keresztthordozás útját, vitte a keresztet, megtapasztalta a kereszt kárhozatát, de megtapasztalta a kereszt dicsőségét is

Amidőn szerzőt testvéri szeretettel köszöntjük és a kiadás terhének vállalásáért a dicsőszentmártoni Nőszövetségnek őszintén gratulálunk, — a predikációs füzetet legmelegebben ajánljuk lelkésztestvéreink figyelmébe. Ára mindössze 20 L., amely bélyegben is beküldhető a dicsőszentmártoni lelkészi hivatalhoz. Akiknek a füzet megküldetett és nem hajlandók megtartani (ezt azonban szinte lehetetlennek hisszük) — kéretnek az azonnali visszaküldésre, hogy a füzet másutt helyeztessék el. A tiszta jövedelem egyik legnemesebb célra — templom-kibővítésre — fog fordíthatni.

D. E.

HÖNIG FRIGYES, ARAD

Románia legrégebb és legnagyobb

harangöntődéje

ajánlja saját találmányu szabadalmazott

HARANGJAIT

Str. Gh. BARIȚIU No. 10—21.

Alapított 1840-ben

a legtisztább harang-bronzból, a hangok előre való meghatározásával. — Vas harangszerelvények és harangállványok. — Villamos haranghúzó motorok. Érdeklődők kéretnek e lapra hivatkozni.

Könyvpiac.

Az alább felsorolt könyvek közül még a füzött példányok is *tiszta* állapotban vannak. A bekötött könyvek pedig teljesen jó, kifogástalan példányok. Aki az összest átvénné, 20% árelengedésben részesül vagy megfelelő nyilatkozat ellenében évnegyedenként törleszthetné le a könyvek árát. Cim lapunk felelős-szerkesztőjénél.

1. <i>Vasadi Balog—Dr. Öreg J.</i> Gyak. lelkészet 3 füzet. 480 old. Lei 100.—	
2. <i>Barakonyi Kr.</i> Biblia magyarázatok, füzve 204 old. 60.—	
3. <i>Dicsöfi József</i> : Evangéliumi elmélkedések, egész vász. kötés 140.—	
4. <i>Dobos János</i> : Homiliák, füzve 380 old. — — — 100.—	
5. <i>Filó Lajos</i> : Egyh. beszédek, füzve 180 old. — — 25.—	
6. <i>Györi Vilmos</i> : Prédikációk, 2 kötet egybekötve 480 old. 120.—	
7. <i>Dr. Heiszler József</i> Egyházi munkálatok, füzve — — 25.—	
8. <i>Incze Lajos</i> : Temetési beszédek, füzve 260 old. — — 50.—	
9. <i>Kenessey Béla</i> Prédikációk, füzve 292 old. — — — 50.—	
10. <i>Lévay Lajos</i> Egyh. beszédek, II. III kötet füzve 404 old. 100.—	
11. <i>Peli Lőrinc</i> : Egyh. beszédek, füzve 204 old. — — 50.—	
12. <i>Révész Imre—Robertson</i> Egyh. beszédek, 2 kötet füzve 50.—	
13. <i>Révész Imre</i> : Egyházi és temetési beszédek, III. IV. V. VI. VII. kötet egybekötve — — — — — — 250.—	
14. <i>Szolnoky Gerson</i> : Halotti imák, kötve — — — — 75.—	
15. <i>Szász Károly</i> Különféle papidolgozatok, I. II. III. kötet egész vászonba, egybekötve — — — — 150.—	
16. <i>Fürdös Lajos</i> : Különféle papidolgozatok, füzve — — 25.—	
17. <i>Szoboszlay Pap I.</i> Halotti prédikációk 3 kötet, egybekötve „ 150.—	
18. <i>Ev. Lelkészi Tár—Tompa—Bulcsu</i> : Halotti beszédek, 3 kötet egybekötve — — — — — — — 150.—	
19. <i>Dr. Heiszler—Mitrovits</i> : Prédikációk, egybekötve — 120.—	
20. <i>Könyves Tóth K.—Madarász</i> Prédikációk, egybekötve 120.—	
21. <i>Gulyás Benő</i> : Egyházi beszédek, 2 kötet egybekötve — 120.—	
22. <i>Dobos János</i> : Ünnepi és közöns. egyh.besz., 2 kötet egybekötve „ 150.—	
23. <i>Dobos János</i> : Közönséges és Halotti beszédei, 2 kötet „ 150.—	
24. <i>Mindszenti Imre</i> : Egyh. beszédei, 2 kötet egybekötve 180.—	
25. <i>Szász Gerő</i> : Predikátori Tár, új folyam I.—III. egybekötve 180.—	
26. <i>Révész Bálint</i> : Munkái, I.—VI. kötet egész vászonba kötve 600.—	
27. <i>Pósa Péter</i> : Temetési beszédek, füzve — — — — 60.—	
28. <i>Raffay—dr. Tüdös</i> : Theologiai Szaklap, IV.—IX. évfolyam 300.—	
29. <i>Wohlfart—Incze—Herepey</i> : Újtestamentom magyarázata, 2 kötet, kötve — — — — — — — „ 300.—	
	Lei 3950.—

KÜLÖNFÉLÉK.

Előfizetési felhívás. Nagy Pál lelkésztestvérünk kiadni szándékozik „Lelkipásztori beszélgetések“ c. könyvét. A könyv 120 oldalon jelenik meg és a mindennapi élet különböző munkaágaihoz fűződnek e beszélgetések, mint pl. aratás, irtás, gyomlálás, fonás, mosás, stb., stb. A beszélgetések célja az Ige rejtett mélyeinek hiveinkkel való beszélgetés útján megismeretése és megértetése. A könyv előjegyzési ára 50 L., bolti ára 60 L. lesz. Előjegyzési határidő április 20-ig. Előjegyezhető és megrendelhető a szerzőnél a következő címen: Nagy Pál, ref. lelkész Iojib (Józsefháza), p. u. Mediesul-Aurit. Jud. Satmar.

A könyv csak akkor jelenik meg, ha 150 előfizető lesz. Azt hisszük, hogy a szerzőnek ez a megjegyzése felesleges. Mert aki ismeri Nagy Pál testvérünk evangéliumi meleg lelkületét, hiveiért vívódó misszói készségét, népe üdvéért való munkákarását, az tudja, hogy a cura pastoralisban szinte nélkülözhetetlen segédeszközt nyújt könyvében.

Ajánljuk minden lelkésztestvérünknek megrendelésre.

A dési egyházmegye kövárvidéki lelkészi köre ápr. hó 13-án ez évben első belmissziós napját Magyarberkeszen tartotta meg a hivek élénk érdeklődése mellett. Az ünnepély a templomban vette kezdetét, ahol dr. Vágó Károly koltói lelkész Máté 10³²—⁸³ alapján alkalmi beszédet tartott, amelyben — tekintettel a hivek között megindult millenista mozgalomra — az egyházhoz való hűségre és az egyház hitigazságaihoz való törhetetlen ragaszkodásra intette a

hiveket. Az ünnepély programjába kedvesen illeszkedett be dr. Vágó Károlyné és Pályi K. Sándor ének-duettje. A templomozás végétével a szépen feldiszitett iskolába vonult a közönség, ahol az iskolás gyermekek Csákány Erzsébet tanítónő gondos betanításával „Árva Bethlen Kata örömét“ adták elő. Szilágyi Károly IV. éves theologus mély átérzéssel előadott szavalata után, Pályi K. Sándor kövárhosszafalusi h. lelkész tartott előadást „A ref. keresztyén kötelességeiről egyházával szemben“. Az előadás után iskolás gyermekek szavalatai következtek. Faragó András helybeli lelkész a belmissziós napok célját és jelentőségét méltatta. A lélekemelő ünnepély a „Térj magadhoz drága Sion“ énekkel fejeződött be. — Istennek gazdag áldása kísérje e lelki magvetést.

Barkász Imre patóházai lelkésztestvérünket (nagybányai e. m.) a nyüvedei egyházközség (bihari e. m.) választotta meg lelkipásztorává. Uj órálló helyén legyen áldott pásztori munkája.

Magyarországon az egyházi időszaki sajtótermékek (lapok) jelenlegi száma 144. Ezek közül 24% református és ami örvendetes nem csak számban, de tartalmi színvonalban is vezetnek a ref. lapok.

Szomoru valóság. Az elmúlt 1929. évben, Budapesten a városi záró számadás szerint a főváros minden címen (kegyuraság sítb) a r. kath. egyháznak 3,221.416 pengőt adott. Ezzel szemben református egyházi célokra csupán 345.617 pengő jutott.

Templom-restauráció. A bonchidai egyházközség (kolozsvári e. m.) Isten segedelmével oda jutott, hogy restaurálhatja ősrégi, Árpádkori templomát. Rég, néhány évtized óta várja kijavíttatását é műemlék voltánál fogva igen becses épület, ámde az anyagi fedezet hiánya miatt egyre késétt. Már 1914-ben a Műemlékek Országos Bizottsága ezt írta: „... a templom, mely koránál és régi, részben a XII. és XIII. századból eredő műrészleteinél fogva, mint *műemlék*, a szakszerű fenntartást, illetőleg *helyreállítást indokoltta teszi*, már eredetileg gondosan épült..” Legujabban egy nemes szívü adakozó áldozatos hagyománya s néhai gróf Bánffy György patronus, volt egyházkerületi főgondnok végrendeleti adománya folytán lehetővé vált, hogy a

140 ezer leies restaurációs munka Kós Károly építész-mérnök ellenőrzése és felügyelete alatt s Torday Mihály kolozsvári építész vállalkozása mellett keresztül vitessék. Ha az Úr építi a házat, akkor épül. Minden akadályok és nehézségek megszűnnek. Hisszük, hogy a templom megújításában megnyilatkozó isteni Lélek és kegyelem az Isten tiszteletére egybegyülekező nép annyira kívánatos, sőt szükséges lelki megújítását is eszközölni fogja. *Úgy legyen!*

—é. —k.

Szerkesztői üzenetek:

S. E. Duquesne. Dr. Tusa tanulmányát postára tettem. Amennyiben nem érkeznek meg, sziveskedj értesíteni, hogy újólág beszerezhessem és megküldhessem. Sziv. üdv.

ORGONA-HOMLOKZATSIPOK

a rekvirált sipok helyébe elsőrendü kivitelben készülnek

Wegenstein L. Fiai

orgona- és harmoniumgyárában. **Timişoara.**

Kitünő hangu harmoniumok és pedálos harmoniumok állandóan raktáron. **Orgonajavítások, tisztítások és hangolások pontosan eszközöltetnek.** Költségvetéssel és harmonium árjegyzékkel díjtalanul szolgálunk.

REFORMÁTUS LELKÉSZEK LAPJA

Megjelenik: havonta kétszer.

Előfizetési díj:
egész évre 240 leu, fél évre 120 leu.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Blaj—Balázsfalva
Jud. Tárnava Mică.

Felelős-szerkesztő:

DERZSI ENDRE
balázsfalvi lelkész.

Társ-szerkesztő:

PELESKEY SÁNDOR
szatmárhegyi lelkész.

Az első tiltakozás.

A zsinati bizottság által megállapított I. t.-c. nemsokára letétetik az egyházmegyék tanácskozó asztalára. A nagykárolyi egyházmegye abban a szerencsés helyzetben volt, hogy kiváló főgondnokának gondosságából, már kézhez kapta a bizottság által elfogadott és elfogadásra ajánlott törvényjavaslatot. És az egyházmegye lelkészikara f. hó 7-én, az egyházmegye pedig 8-án érdemlegesen foglalkozhatott a törvényjavaslattal. Bennünket különösebben a lelkészikar állásfoglalása érdekel, a törvényjavaslatnak a Lelkészegyesületre vonatkozó §-ai tekintetében.

A törvényjavaslat három §-a foglalkozik ezzel a kérdéssel t. i. a 130., 161. és 199. §-ok. Az első kettő kötelezőleg szervezi a lelkészértekezletet egyházmegyénként és kerületenként, ugy azonban, hogy azok elnöke a püspök, illetve az esperes, a harmadik a 199. §. pedig ezt mondja: „Az összes egyházi tisztviselőknak a jelen törvényben nem érintett és az ő hivatali minőségüket érintő egyesületekbe tömörülni tilos“.

Ez ellen a három § ellen tiltakozott erélyesen és pedig lelkes egyhangúsággal, a nagykárolyi egyházmegye lelkészikara. Tiltakozott a lelkészértekezlet oly bürokratikus megszervezése ellen, hogy annak elnöke ex offo az esperes legyen és pedig azért, mert az adminisztrációval tulterhelt esperesek míg egyrészt nem foglalkozhatnának intenzíven a lelkészikart érintő kérdésekkel, másrészt e centralisztikus és bürokratikus

gyámkodásban a lelkészkar lebecsülését látja. Követeli azért, hogy az értekezletek szabadon válasszák meg elnöküket és tisztikarukat.

De a Lelkészegyesületet keresztre feszítő 199. § már egyenesen felháborodást váltott ki. S mint egy ember követelte a lelkésztestület ennek a §-nak teljes törlését. Egyik lelkész-testvérünk „reakciós §-nak“ bélyegezte ezt, de valóban az is.

Mi most örömmel továbbítjuk az első tiltakozásról ezt a hirdetésünket. S míg a nagykarolyi traktus lelkészeit ez önértékes határozatukért meleg szeretettel üdvözljük, lépésüket országos jelentőségűnek tartjuk, amelyet hisszük és reméljük, követni fog a többi összes egyházmegyék lelkésztestületének hasonló állásfoglalása s végül eszménk diadala. P. S.

Az erkölcsi és művészi.

Az *Ifju Erdély* januári számában gróf Bánffy Miklós az „Adyj-kérdésről“ irt. Tudományos alapon állva, a kellő objektivitás hangján szólott az ifjúsághoz e kérdésben azzal a felhívással, hogy: „Válasszák el mindig nemcsak Adynál, de minden művészi alkotásnál a művet attól a mindig gyarló embertől, aki azt megteremti. Csak a művet nézzék, csak annak a zengése, harmoniája, gyönyörűsége legyen az, aminek szívüket megnyitják. Őszintén, minden mellékgondolattól tisztán kell odalépni azok elé a mindig kevés, mindig ritka, de örökké nagy és halhatatlan művek elé, amelyekben megszólal a rendes emberi léleknél valami nagyobb, rejtélyesebb lélek, valami ami csak néhány kiválasztottból szól hozzánk, abból is csak akkor, mikor az ismeretlenből fakadó és titokzatos teremtő erő megszállja és elragadja“.

Az ifjúságot olyan eszményi magasságba emelkedésre serkenti, ahol képes minden mellékgondolattól és előítélettől szabadon gyönyörködni a művészi alkotásokban s mindentől függetlenül megalkotni értékitéletét, különválasztva a műalkotástól még a művész magánéletét is, amely talán *erkölcsi* szempontból kifogás alá eshetik, a remekmű művészi értékét azonban nem csökkentheti. „Bizony igen szegények lennénk — ugymond — ha a művészek műveit az alkotók erkölcse szerint osztályoznánk. Oszkár Wildeot becsukták, Byront erkölcsileg

száműzték Angliából... Van Gogh festő az őrütek házában halt meg és Verlaine-t az abszint-ivás pusztította el... A művük nagyságán ez mit sem változtat."

A *Lelkipásztor* áprilisi száma e cikket, illetőleg az ifjúsághoz szóló tanácsot „keresztyéntelen“-nek bélyegzi s kifogásolja, hogy az *Ifju Erdély*, mint *Keresztyén* ifjúsági lap közli. A *keresztyénség* és *kálvinizmus* szempontjából nem hagyhatja megjegyzés nélkül a művészet ilyen értékelését, melyben a *modern világi ember* gondolkozása fejeződik ki a művészetről és a művésztől.

Megállapíthatjuk és határozottan állíthatjuk azt, hogy gróf Bánffy Miklós nem akart tenni és nem is tett unethikus, vagy antikrisztianus nyilatkozatot, mellyel az ifjúság erkölcsi életére káros befolyást gyakorolt volna. Nem úgy állítja a művészt az erkölcsi mellé, hogy a szellemi élet fölfelé tendáló érték-sorában a művészi az erkölcsi fölött állana. Hanem annak az igazságnak ad határozott, a tanuló ifjúság által igen megfigyelendő kifejezést, hogy az emberiség szellemi életének éppoly *önálló* megnyilatkozása a művészi is, mint az erkölcsi. Annak éppugy meg van a maga külön értékterülete, mint ennek s joga van hozzá, hogy a maga külön állásában objektive szemléltessék és értékeltessek. Ugy az erkölcsnek, mint a művészinak közös alapja a szellemi élet *egyetemességében* rejlik s ez a két területet — a maguk különállása és elhatároltsága mellett is — egybekapcsolja, úgy hogy a művészi nem zárhatja ki az erkölcsit, de az erkölcsi sem negligálhatja a művészt. Van tehát egy olyan magas pont, ahol a művészi *tisztán csak művészi* szempontból szemlélhető és szemlélendő anélkül, hogy az erkölcsi szentségén és tisztaságán törés ejtetnék. S ezen a ponton tűnik ki gróf Bánffy Miklós amaz állításának igazsága és szépsége, hogy elválasztandó mindig a művészi alkotásnál a műtől a *gyarló ember*, hogy csak a műnek *zengése, harmoniája és gyönyörűsége* előtt nyiljék meg a szív. Óh de gyönyörű igazság! Hát lehet ez ellen a keresztyénség, a kálvinizmus, vagy bármi nevében is tiltakozni? Nem! Anélkül tehát, hogy a *Lelkipásztor*nak különben sok szép mondását cáfolni akarnám, vele szemben épp' ellenkezőleg köszönetet mondok gróf Bánffy Miklós egyh. ker. főgondnok urnak szép tanításáért, melyet nyújtott ifjúságunknak s mellyel mindnyájunkat közelebb vitt az igazság megismeréséhez.

Máthé Elek.

A zsinat munkálataihoz.

(Ötödik közlemény.)

Ha a zsinati atyák ambiciónálják, — amihez kétség nem férhet — azt, hogy az általuk megalkotandó új törvények „a legjobb egyházi törvényekké” válhassanak: mindent meg kell tenniük arra nézve, hogy egyfelől a dr. Szöllősy János által felhozott — másfelől az itt — fennebb felsorolt és ezekhez hasonló többi hiányokat „az új törvény alkotás kiküszöbölje”.

E célból tehát mindenekelőtt szükségesnek ítéljük az igazságkeresés útjának megkönnyítését, mindenki részére hozzáférhetővé tételét azáltal, hogy a bírói eljárás költségei minimális összegre szállíttassanak le a törvénykezés egész vonalán, különösen pedig az előlegezendő vizsgálati költségeknél.

Megállapítandónak tartom itt, a törvényben az előlegezendőnek vélt vizsgálati költségek *maximális* összegét, amelyen alul maradhat, de feljebb nem emelkedhetik az e címen előre bekívánt összeg.

Szakítani kell azzal az újabban gyakorlatba hozott — kényelmi szempontokra visszavezethető, — rossz szokással, amely a vizsgálati költségek — ezrekre taksált összegének előlegezésére való kényszerrel akarja leszoktatni az embereket a perlekedésről — helytelenül, a jog, az igazság nagy sérelmére.

Általában egyfelől minden olyant kerülünk, — másfelől minden olyan hiányt pótolnunk kell, ami az eljárásban való felületesség látszatát kelteni alkalmas, valamint ami nemcsak szerfelett megnehezíti az igazság keresését, annál inkább a megtalálását; — de sok esetben egyenesen lehetetlenné teszi azt és igen alkalmas olyan gyanunak tenni ki az eljáró bíróságot, aminek még az árnyéka is távol kell álljon a bíróság fogalmának szentségétől.

Ezért a törvénybe felveendőnek vélem a következőket: a vizsgálati költségek előlegezésének a bírói végzésben előírt időben való elmulasztása legfennebb hátráltathatja, függőben tarthatja, *de meg nem gátolhatja* az igazság keresésének folyamatba tételét.

Az igazság keresésének megkönnyítését, a törvénykezés olcsóbbá tételét, az eljárási költségek minimumra való redukálását szolgálja már maga a nagy körültekintéssel készült, lehetőleg az élet minden mozzanatára kiterjedő, okos és bölcs törvény is.

Ezért helyénvalónak látom itt is megismételni azt, amit az egyházalkotmányi részre vonatkozólag e cikk-sorozat második közleményében így fejeztem ki:

Elengedhetetlenül szükségesnek tartom határozott megjelölését —

minden fokon és minden egyes helyen — a felebbviteli fórumnak, ahová az egyes hatóságok határozatai ellen a törvényben biztosított — és mindenütt világosan kifejezendő — ide vonatkozó jog, — illetőleg kötelesség — alapján az esetleges felebbezések beadhatók, illetőleg beadandók.

Jelenleg érvényben lévő törvénykönyvünkben ez a szükségesség nincs következetesen, mindentütt keresztülvive.

A törvénynek ugyanis lehetőleg minden, — de különösen ezen részében oly homálytalannak, tisztán áttekinthetőnek, oly szabatosnak, világosnak, félre nem érthetőnek és magyarázhatónak kell lennie, hogy a kevésbé pallérozott laikus ember is azonnal felfoghassa annak rendelkezéseit és ugyanazt értse ezek alatt, amit a miveltebb elme, vagy akár a hivatásos szakember.

Nem elég tehát az, hogy a lelkész — felsőbb fokon az esperes — tudja, hogy a különböző tárgyú felebbezések elbírálására melyik forum illetékes. Tudnia kell azt, — vagy legalább is jó, ha tudja — legjelentéktelenebb hivatásaink mindenikének, akit sérelem ért és jogorvoslattal élni kíván

Különösképen megkönnyítené azonban az igazság keresését és jelentékenyen olcsóbbá tenné a jogszolgáltatást az, ha a törvénykezési eljárás előkészítői oly esetekben, amikor — véleményük szerint — a jogot, igazságot kereső panaszlók — akár az ügy érdemében, akár az eljárásra vonatkozó kérdésekben stb. stb. nyilvánvaló tévedésben vannak: őket szeretettel felvilágosítani, jó tanácsaikkal utba igazítani, újabb megfontolásra bírni igyekeznének.

E tekintetben általában úgy óhajtanám megalkottatni a törvényt, hogy az több lelkiismeretességre, több és szivesebb önkéntes szolgálatra neveljen, tegyen késszé és képessé, úgy az egyesek, mint a köz érdekében és hogy szegénysége miatt senki se legyen elzárva jogai érvényesítésétől és igazsága keresésétől, — megtalálásától.

Határozottan kifejezendőnek tartom a törvényben azt, hogy megkérdezése, meghallgatása nélkül semmiféle peres ügybe be nem vonható, el nem marasztalható, meg nem bélyegezhető senki.

Megtörténhetik ugyanis, hogy valamely bírói eljárás során elmarasztalnak valakit, de megjegyzik, hogy joga van ez ügyben eljárni egyházi tisztviselő ellen, aki az eljárás során szabálytalanságokat követett el, keresettel élni. És meg is nevezik az illető egyházi tisztviselőt.

Véleményem szerint ez már ítélet — és pedig kihallgatás nélkül hozott, — esetleg soha jóvá nem tehető lesújtó ítélet — az illető tisztviselő ellen, ami meg nem engedhető.

Különösen fontosná válik ez a követelmény akkor, amikor az egyházközséget ért — esetleges károsodások miatt a felelősséget kell meg-

állapítani; — és kiváltképen *most*, amikor egyre inkább divattá válik a tendencia: *mindenért kizárólag csak a lelkeszt tenni felelőssé*, — sőt amikor — bátran elmondhatjuk: *egyéb felelősség voltaképen nincs is, mint a lelkeszé*.

Ám büntessék meg a lelkeszt *érdeme szerint* és *súlyosabban*, mint — hasonló esetben — az egyszerű egyháztagot, — *a saját hibájáért, a saját bűnös cselekedetéért, vagy mulasztásáért, — de nem a máséért . . . !*

Az pedig, hogy a más hibájáért mondják ki reá a felelősséget *ma* — sajnos — nem egyszer jut *osztályrészéül egyik-másik súlyos keresztet hordozó lelkesz-testvérünknek — önhibáján kívül — az egyházközségi gondokkal és presbiteriummal szemben*.

Ezzel természetesen nem mondtam azt, hogy az ellenkező — hasonlóan sajnálatos és megengedhetetlenül súlyos — eset is elő ne fordulna szörványosan. Az élet — sajnos ilyeneket is produkál, mert a pap személyével is egybekötöttet a gyarlóság. Ez azonban — Istennek legyen hála — ritkán fordul elő.

De ismerek gondnokot, aki annyira nem érzi például, -- hogy egyebet ne említsek — az egyházi épületek jó karban tartásának kötelezettségét, hogy nemtörődömsége miatt régen tönkre mentek volna az összes egyházi épületek, — hogy soha többé felépíthetők ne legyenek — ha a lelkesz nincs.

Ki tagadhatná, — hogyha az illetékes egyházi hatóságok ilyen esetben — a roskadozó egyházi épületeket, fel nem hajtott egyháziadó hátrálékokat stb. látva, — a lelkesz felelősségét is megállapítja önhibáján kívül és megkérdése nélkül: eljárása helyesnek, igaznak és méltányosnak algha tekinthető.

Méginkább feltűnik e követelmény fontossága, ha meggondoljuk, hogy vannak szótlán, szófukar, jóindulatu emberek, akik részint alaptermészetükből kifolyólag, részint *mások — támadóik — iránt való kiméleltből* nem szeretnek — feleslegesen — sok szót szaporítani s akik — bármennyire hihetetlennek tűnik is ez fel sokak előtt — még akkor is hallgatnak sòkszor, nem nyitják önként beszédre ajkaikat, amikor tudják, hogy a hallgatásukkal önnönmaguknak okoznak kárt; de a kik, ha megkérdetik őket helytelennek és szabálytalannak látszó cselekvéseik rugói felől: öntudatos tetteik egyedül általuk tudott okainak egyszerű feltárásával egészen más, helyes világitásba helyezik a megtörtént dolgokat, mint ahogy azokat a tények esetleges pusztá felsorolása, vagy ellenségeik által történt tendenciózus beállítása talán mutatja.

Szükségesnek tartom, hogy a „Rendtartási Szabályzat és Utasítás“ II-ik fejezet, XIII. szakasza nyomán *alkottassék egy — az összes egyházi*

tisztviselői állások védelméről szóló — törvényszakasz, amely az egyházi tisztviselőket az egyháztagok, — az alattuk és fölöttük állók, — illetőleg a velük egy azon sorban élők, — kartársak — részéről jövő, őket hivataluk teljesítése közben, vagy azon kívül, de hivatalos működésükből kifolyóan ért — esetleges — megtámadtatások, valamint az ellenük nyíltan vagy alattomosan, de alaptalanul emelt vádaskodások ellen való védelmi, illetőleg megtorló intézkedéseket tartalmazza.

Gondoskodni kell arról, hogy hivatalos cselekedeteiért gyűlésen kívül — erre illetéktelen egyének részéről — kérdőre vonható, megtámadható egyetlen tisztviselő se legyen.

Gyűléseken a mivelt emberhez illő módon, hangon és formában gyakorlandó, legmesszebbmenő tárgyilagos kritikának és jóhiszemű ellenőrzésnek lehetőleg minél tágabb tér engedendő, biztosítandó.

Am de gyűlésen kívüli minden — bár legcsekélyebb — megtámadtatás, fenyegetés, demagóg, bolsevizmus felé hajló renitens fellépés, magatartás, alaptalan gyanúsítások, be nem igazolt vádak terjesztése — még, ha talán alappal bírnának is azok — szigoruan sujtandók.

Kimondandó, hogy aki bárki ellen irányuló ártó szándékkal, rosszhiszeműen adatokat gyűjt és azokat közprédává bocsátva, az illetőt közneveltség vagy gyűlölet tárgyává tenni igyekszik: a legsúlyosabb fegyelmi vétséget követi el és ehhez mérten büntetetik.

Ugyanilyen vétséget követ el és hasonlóan büntetendő az is, aki felelős állásban lévő egyházi tisztviselők ellen felelőtlen tényezők által titkon, hátmögött szórt vádakát egyszerü bemondásra igazakul fogadván el, a bevádolt tisztviselőnek minden ténykedését ebből a hamis nézőpontból bírálja el, ítéli meg és felettes hatóságait — megtévesztve, — az illető tisztviselő erkölcsi és anyagi kárára befolyásolja.

Valamint az is, aki egyházi tisztviselőre vonatkozó, marasztaló ítéletet, vagy bárminő más felettes hatósági leiratot az illető tisztviselő egyházközségének tagjai előtt, a tisztviselői tekintély aláásására alkalmas módon, formában, rosszhiszeműen, tendenciózusan elferdítve, igaz értelméből kivetkőztetve — pertraktál.

Aki pedig a fenn elsorolt fegyelmi vétségek egyikét vagy másikat *tisztviselői*, — *annál inkább, ha hivatalos előadói — minőségben követi el* tisztviselő társa ellen: megfelelően súlyosabb beszámítás és büntetés alá esik.

Mindeme javaslatokat egyfelől a közgondolkozásban, másfelől a közjogi helyzetünkben beállott változások kellőképen indokolják.

(Folytatjuk.)

Nyílt levél.

Nagytiszteleti Szerkesztő Úr!

A egyhmi bíróság egy papválasztás ellen beadott felebbezés tárgyában hozott ítéletében a választást formai okokból megsemmisíti, a régi pályázat alapján új választást rendel el s egyuttal az V. t.-c. 129. §-a alapján elrendeli az ítéletnek a felebbezésre való tekintetnélküli végrehajtását. Az ítélet rendelkezésének megfelelően az esperes az új választást az ítélethozataltól számított 4 hétre kitüzi. — Közben a presbitérium s az egyházközségi közgyűlés a választók nagy többségének írásos nyilatkozata alapján az esperestől erre kért engedély megtagadása ellenére is határozatilag kimondja, hogy az egyházközség lemond választói jogáról s azt a Püspök urra ruházza azzal a csekély kikötéssel, hogy nevezze ki rendes lelkésznek a jelenlegi s. lelkészt. A kinevezést azonban bámulatbaejtő szerénységgel nem azonnalra kívánják, hanem majd csak akkorra, mikor a segédlelkész megszerzi az oklevelét. Addig nagy ártatlanul csak az az óhajításuk, hogy a segédlelkész ott maradhasson. Ugy-e bár, milyen érdekes és naivul kedves?! Ám a java most jön: az egyházközség erre a személyesen felvitt határozatára az Igazgatótanács (és a ker. bíróság elnöksége is) az esperes által az egyhmi bírósági ítélet értelmében már kitüzött választást — meg kell adni: nagyon szelíd formában — letiltja s a megfelebbezett egyhmi ítélet II. foku elbíráltságig függőben hagyni rendeli.

Minthogy az Egyh. Törvényekben hiában keresem a Méltóságos Igazgatótanácsot (és az egyh. ker. bíróság Méltóságos Elnökségét) ilyen formájú közbelépésre feljogosító paragrafust, — tisztelettel kérem Szerkesztő urat, sziveskedjék a törvény ismeretében hozzám hasonlóan gyengébbek kedvéért és okulására rámutatni a keresett, de nem talált paragrafusra. És azt is méltóztassék megüzenni, hogy ilyen esetekben mi a szegény esperes teendője: úgy járja, ahogy fujják, vagy úgy fujja, ahogy járnak?! Ezt a tanácsot arra az esetre kérném, ha esperes lennék. Ki tudja? Történnek csudák! Ámbár sem magamat, sem magamnak nem ajánlom.

Szerkesztő Úr szivességét előre is testvéri szeretettel s hálásan köszöni.

X. Y.
ref. lelkész.

V á l a s z.

Véleményem szerint a kérdés-komplexum egészében több szépség-hiba, hogy ne mondjam szabálytalanság történt. Szabálytalanságot követett el a presbitérium s az egyházközségi közgyűlés elnöke, amikor a gyűlést összehívta olyan tárgyban, amelytől az esperes az engedélyt meg-

tagadta és szabálytalanságot követett el a presbitérium s az egyházközségi közgyűlés, amikor az esperes határozott tilalma ellenére határozott. Nem azért mintha az esperes valami nagy úr lenne, mondjuk — szent és sérthetetlen, hanem azért, mert meg van adva mindenkinek a mód arra, hogy ha az esperesnek valamilyen eljárását szabálytalannak találja, jogorvoslatot keressen vele szemben, panasszal élhessen ellene. Ha az esperes az engedélyt megtagadta, tetszett volna emiatt illetékes helyen panaszt emelni, ez lett volna az egyetlen lehetséges törvényes eljárás. Hogy mi volt a határozat tartalma, arról nem is szólok, lévén az már nemcsak szabálytalan, hanem egyenesen törvényellenes is. Ellenben nem hagyhatom szónélkül azt a szépséghibát, amely odafenn követetett el akkor, amikor a személyesen felvitt határozat elfogadtatott, sőt — az esperes megkérdezése nélkül — annak alapján intézkedés is tétetett. Mert vagy van szolgálati út vagy nincs. Azt szokták mondani, hogy van, — de úgy látszik nincs mindig. Itt a szépséghibát abban látom, hogy egy olyan beadvány alapján tétetett intézkedés, amely az esperes kikerülésével a szolgálati út be nem tartásával került a Főhatóság elé.

Ami pedig ezek után a Nyílt levél meritumát illeti, ez úgy hiszem elsősorban akörül forog, hogy a kérdéses bírósági eset közigazgatási vagy pedig fegyelmi bírósági eset volt é, aszerint, hogy az V. t.-c. 33. §. 1 vagy pedig a 34. §. A) 8. pont alá esett?! Ez azért fontos, mert az első fokon eljáró bíróság *fegyelmi bírósági ügyekben nem*, csak közigazgatási bírósági ügyekben rendelheti el az ítéletnek felelősségre való tekintet nélküli végrehajtását. Mi következik ebből?! Ha a kérdéses ügy fegyelmi esetet képezett, az e. m. bíróság túllépte hatáskörét, törvénytelenül járt el, tehát a felettes hatóság joggal lépet közbe, ill. az esperes által az e. m. bírósági ítélet értelmében már kitérített választást joggal tiltotta le s joggal rendelte függőben hagyni a megfelelőbb e. m. ítélet II. foku elbírálásáig. De ha a kérdéses ügy közigazgatási esetet képezett, akkor az e. m. bíróság törvényesen járt el, mert az V. t.-c. 129 §-a szószerint így intézkedik: „Közigazgatási bírósági ügyekben, amennyiben az egyház nyilván veszélyeztett érdekei okvetlenül megkövetelik, az első fokon eljáró bíróság ítéletében elrendelheti ennek a felelősségre való tekintet nélkül leendő, egészben vagy részben való végrehajtását“, — ez esetben tehát a főhatóság volt az, amely túllépte hatáskörét, amidőn közbelépett és úgy rendelkezett, ahogy rendelkezett. Az V. t.-c. 129 §-a egy olyan jogot tesz le az e. m. bíróság kezébe, amely elvitathatatlan, amelynek gyakorlásában őt senki meg nem akadályozhatja, amely ép úgy tiszteletben tartandó, mint a felettes hatóságnak hasonló természetű jogai, amelyekkel adott esetekben — felelősségének tudatában — intézkedik. Annak megállapítására, hogy vajjon az egyház

nyilván veszélyeztetett érdekei megkívánják-e vagy sem, hogy a bíróság az V. t.-c. 129 §-ában lefektetett jogával éljen, az illető bíróság illetékes. Természetesen nem felelőtlenül, hanem felelőssége teljes tudatában. Ez a felelősség azonban kérdés tárgyává csak *birtokon kívül* tehető.

Ami pedig azt illeti, hogy ilyen esetekben mi a szegény esperes teendője: úgy járja, ahogy fujják vagy úgy fujja, ahogy járnak — erre igazán alig tudok felelni. De mégis. Hajlandó volnék tovább váriálni a szójátékot és ezt mondani: járja úgy ahogy fujja és fujja úgy ahogy járja. Legyen gerinces, legyen következetes önmagához. És ha igazságának feltétlen tudatában van, keressen elégtételt a jogsérelemért és felebbezzon Hogy hova? Ugy hiszem az egyházkerületi közgyűléshez, lévén egyházkerületi viszonylatban az a legmagasabb forum. Természetesen ez a kérdéses eseten nem sokat segít, de legalább annyi elérhető, hogy az ügy tisztáztassék és a jövőben hasonló esetek kérdés tárgyát ne képezhessék.

D. E.

Konfirmációi káté kérdése.

(Zsinat figyelmébe.)

Iskoláinkban csak az egyházi hatóság által approbált könyvek használhatók. Nyilvánváló ez intézkedés tendenciája, az t. i. hogy minden iskolai könyvünk, a református világnézet propagálásának szolgálatában álljon. Iskolai tanításunk koronája a konfirmáció s csodálatos, hogy a konfirmációi oktatás céljára szolgáló kátéknál, egyházi hatóságaink semmiféle approbációt nem kívánnak meg. Mindenki olyan kátét ír, amelyet akar s mindenki azt a kátét tanítja, amelyik neki tetszik.

Ebből pedig nagy kár háramlik reánk mind valláserkölcsi, mind anyagi tekintetben. Valláserkölcsi kár a káté sokféleségével együtt járó tanbeli magyarázat és azok nyomán támadó zürzavar. Anyagi kár pedig a káték többféleségéből származó drágaság és a konfirmációra készítőnek amaz önkénye, amellyel a kátékat tetszése szerint egyik évről, a másokra cserélgetheti.

Ilyen káté-csere esetében hallottam egy hitében is konzervatív gyülekezeti tagnak ezt a véleményét: „Hát már uj kátéből tanul a gyerek, ez mutatja, hogy már a hitünknek sem hagynak békét, más lett az uj idők Krisztusa“.

Tisztelettel kérjük azért, hogy tételes törvény intézkedjék a konfirmációi kérdés keretében a kátéről is s legyen az ugyanaz, az egész romániai református egyetemes egyházban.

Órszem.

P O S T A.

Kérdés. Kezeim között van a *központi kölcsönök* folyósításának az Igazgatótanács által alkotott új szabályzata, amely a *Hitelbanki* lelkészi kölcsönökre nézve a következő pontokat tartalmazza:

a) Két lelkész kezessége mellett Hitelbanki kölcsön csak olyan családos rendes lelkész részére engedélyezhető és folyósítható, kinek családjában súlyosabb természetű és költséges gyógykezeltetési betegség fordul elő vagy akinek házon kívül tanuló gyermekei vannak és ezek tanítási költségei olyan terheket rónak rá, hogy folyó jövedelméből azokat fedezni nem tudja.

b) Minden ilyen kölcsön engedélyezéséhez és folyósításához szükséges az illető lelkész egyházmegyei tanácsának pártoló és véleményező javaslata.

c) Nem folyósítható kongrua kölcsön segédlelkészeknek és lévitáknak.

d) Az adós lelkész nem lehet kezes más kölcsönvevő lelkésznek és megfordítva, a már kezes nem lehet kölcsönvevő. Egy lelkész csak egyre lehet kezes.

e) Az igénybevett kölcsön a teljes letörlesztés előtt nem ujítható meg, illetve újolag nem emelhető.

f) A kölcsönvevő lelkész kezeseit saját egyházmegyéje területéről kérheti fel csupán.

Kérem a Szerkesztő urat, hogy én aki történetesen családtalan vagyok, de szeretnék családot alapítani és épen azért minden függő ügyemet, melyeknek egy része még theologus koromból származik, rendezni — hogyan juthatnék gyorsan Hitelbanki kölcsönhöz?!

Felelet. A fent közölt szabályzat értelmében sehogy kedves kollega úr. Mert hogy ennek a szabályzatnak sok fogyatéksága van, azt készséggel aláírom én is. A fogyatékságokat a következőkben látom:

a) Lehetnek családtalan emberek és viszont a családos emberek között is olyanok, akiknél — Istennek hála — nincs betegség, akik nem tanítanak házon kívül gyermeket — mégis szükségük van — meg van az indokuk rá — kölcsönre. Épen azért sokkal igazságosabb és méltányosabb lett volna, ha a Hitelbanki kölcsön engedélyezése és folyósítása nemcsak ahhoz a bizonyos két esethez köttetett volna, hanem *általában* „indokolt“ esethez. Így talán a Kollega úr is hozzájuthatott volna.

b) Helyesnek tartom, hogy a kölcsön iránti kérés szolgálati uton terjesztessék fel, de hogy mi szükség van az egyházmegyei tanács pártoló és véleményező javaslatára, azt igazán nem értem. Miért kell tudnia az e. m. tanácsnak az én anyagi nyomoruságaimról?! Teljes mértékben

kielégítő lenne az elnöki (esperesi) intézkedés, mintahogy másodfokon is kielégítő és nem kerülnek az ilyen kérések az Igazgatótanács plénáris ülése elé. Különbén is van rá eset, hogy a kölcsönre sürgősen van szükség, tanácsülés pedig csupán ezért nem tartatik: — mit tegyen ez esetben a szegény lelkipásztor?! Várjon egy-két hónapig, amíg e. m. tanácsi ülésen elintézik ügyét?!

c) Sérelmes a szabályzatnak az a pontja, amely a kongrua-kölcsön folyósítását megtagadja a segédlelkésztől és lévitáktól. Mit csináljon szegény fejük, ha ők is nyomorúságba jutnak?! Hova forduljanak ők is teljes bizalommal és jó reménységgel — az ők nyomorúságuknak idején -- ha nem az egyházi Főhatóságukhoz?! Véleményem szerint ennek az egész kölcsön-ügynek két oldala van: erkölcsi és üzleti. Erkölcsi szempontból pedig az Anyaszentegyháznak épenolyan gyermekei a segédlelkészek és a léviták is, mint a rendes lelkészek, azok sorsát is épen annyira szívén kell hordoznia. És ami az üzleti szempontot illeti, itt az a fontos, hogy az egyházkerület pénztára, mint garantáló, obligóba ne kerüljön. Ez az eset azonban semmi szín alatt sem következhetik be, mert ha az a bizonyos segédlelkész vagy lévita bármilyen okból is nem tud fizetni — mondjuk, megvonatik a kongruája — ott vannak a kongruával rendelkező rendes lelkészek mint kezesek és rajtuk az adósság behajtható. *Üzleti* szempontból legfeljebb azt lehetett volna kikötni, hogy kezesek kongruával bíró rendes lelkészek lehetnek, — de tovább menni, ez már sérelmet jelent azokra az egyházi szolgálókra, akik segédlelkészeknek és lévitáknak neveztetnek.

d) Hogy az adós lelkész nem lehet kezes, ez még hagyján. Bár ebben is túlzott elővigyázatosságot látok. Ez esetben t. i. addig megy és sűrget a kölcsönvevő, amíg olyan lelkészre akad, aki nem adós. De a megfordítóitját, hogy t. i. a már kezes lelkész nem lehet kölcsönvevő, elhibáztatnak tartom. Mert így mi történhetik?! Mondjuk ma még — ha már egyáltalában papnál erről lehet szó — jól szituált anyagi helyzetben vagyok és ha egy kollégám megkér, szívesen vállalom a kezességet. De ki tudja a jövőt! Holnap érheti családomat valami nagy baj, betegség vagy — Isten őrizzen — halál, amikre előre mind nem számíhattam — és? Nem juthatok kölcsönhöz 1—1½ évig, mert elég könnyelmű voltam egy pár hónappal előbb kezességet vállalni valakiért. Ha a szabályzatnak ez a pontja érvényben marad, akkor megszámlálhatjuk azokat a papokat, akik nyugodt lelkiismerettel kezességet mernek vállalni másért. Hanem mindannyian ezzel az ellenvetéssel utasítónk vissza a hozzánk fordulókat: megengedj testvér, de váltódat, nem irhatom alá mert nem tudom a jövőt, *háttha* nekem is szükségem lesz kölcsönre. És így elő állna az az eset, hogy lenne kölcsön, lenne kölcsön felvevő is, de nem akadna kezes.

e) Sérelmes az a pont is, amely egyenesen kiköti, hogy a kölcsön teljes letörlesztése előtt nem ujítható meg, illetve ujjolag nem emelhető, Véleményem szerint elég és méltányosabb lett volna így formulázni: „Az igénybevett kölcsön teljes letörlesztés előtt csak *indokolt* esetben ujítható meg“. Mert mi történik pl. azzal a lelkésszel, aki felvett kölcsönének — mondjuk — $\frac{7}{8}$ -ad részét már letörlesztette és akkor éri valami nyomoruság?! A szabályzat értelmében új kölcsönhöz nem juthat, mert kölcsönének $\frac{1}{8}$ -ad részével még tartozik. Ez pedig nem igazság.

f) Végül érthetetlen, hogy miért kérhet fel kezeset a kölcsönvevő lelkész csak saját egyházmegyéje területéről?! Miért ne kérhetném fel testvéremet, sógoromat, rokonomat, akihez mégis nagyobb bizalommal közeledem, ha az történetesen más egyházmegye területén lakik?! S ha történetesen nem kapok egyházmegyéim területén kezeset — mert akihez folyamodnám, az már le van kötve, aki pedig nincs lekötve, ahhoz én nem akarok folyamodni — mi lesz?!

Ha tehát valami — és ebben teljesen igazat adok a kollega úrnak — úgy ez a szabályzat feltétlen revízióra szorul.

AKTUALITÁSOK.

Szolgálatunk megjelölése, munkásságunk egész területe, hivatásunk, célunk az emberi lelkekre irányul s mi mégis előkészületi pályánk során kevésbé foglalkozunk ezzel a témával. Gyakorlati lélektan, vagy társadalmi lélektan, vagy bármi más címen be kellene állítani a theologiai tantervbe egy ilyen szerű tárgyat megfelelő szeminárium foglalkozással. Mert az a tudás, hogy az emberi lélek bűnös és újjászületésre van szüksége (amit mi mindnyájan tudunk) annyi, mintha valaki a földrajzból tudja azt, hogy van egy ország, melyet így s így hívnak. Dehogy milyen ez az ország, milyenek a lakosai, milyenek az éghajlati, gazdasági és egyéb sajátosságai, politikai stb. berendezkedései, ha valaki ezeket nem tudja, bizonyára nem tartaná földrajz-tudósnak. Éppen így, ha nem tanultuk, nem igen tudunk bánni az emberi lélekkel, legalább is addig nem, amíg szomorú leckék és keserves tapasztalatok árán szert nem teszünk bizonyos mérvű tudásra és emberismeretre. Tehát az előkészület éveiben a tanpályán kell erre kellőleg és alaposan előkészíteni és előkészülni.

* * *

Dr. Baltazár Dezső írja a „Debreceni Protestáns Lap“ f. é. második, jubileumi számában: „A Debreceni Protestáns Lap“ sohasem lett hivatalos lap. A szabadságát, mint egyéni vállalkozás, mindig megtartotta. Ez két irányban jellemző. Egyik az, hogy a Tiszántúli Ref. Egyházkerület hivatalos egyházi politikája mindig olyan szilárd alapon állott, hogy *hivatalos szócsőre* nem volt szüksége, másik meg az, hogy a lap *az objektív kritika határain belül* volt mindig.

IRODALOM.

Előjegyzési felhívás:

Kálvin János: *Ujszövetségi Kommentárjára.*

Az „Ifju Erdély“ Kiadóhivatala Isten segítségével kiadja magyar fordításban *Kálvin János írásmagyarozata ujszövetségi részének*, — mely Kálvin írásmagyarozata felét teszi ki, — *magyar fordítását* a Kálvin magyar nyelven megjelent művei fordítóinak ki nem adott kéziratái, valamint újonnan készült fordítások nyomán, a kritikai szöveg alapján.

A munka kb. 250 iven (4000 oldal) három év alatt jelenik meg, venként két 5 - 600 oldalas kötetben, de csak abban az esetben, ha *legalább 500 előjegyző jelentkezik*. Az egész munka ára előjegyzés esetében Romániában 3500 Lei, Magyarországon 120 Pengő, Csehszlovákiában 700 korona és Jugoszláviában 1300 Dinár.

E munka könyvtárosi forgalomba nem fog kerülni és így később, önyvkereskedések útján nem lesz beszerezhető.

Az első kötet megjelenési határideje: *1930. december hava*

Ezen vállalkozásnak nem üzleti nyereszkesedés a célja, hanem a egyelmes Isten dicsőségének szolgálata azáltal, hogy Kálvinnak, Isten z alázatos szolgájának igehirdetését a mai idők embere számára is ozzáférhetővé tegye.

Kolozsvárt, 1930. április hava.

Az „Ifju Erdély“ Kiadóhivatala.

ORGONA-HOMLOKZATSIPOK

a rekvirált sipok helyébe. elsőrendü kivitelben készülnek

Wegenstein L. Fiai

orgona- és harmoniumgyárában **Timișoara.**

Kitűnő hangu harmoniumok és pedálos harmoniumok állandóan raktáron. *Orgonajavítások, tisztítások és hangolások pontosan eszközöltetnek.* Költségvetéssel és harmonium árjegyzékkel díjtalanul szolgálunk.

HÖNIG FRIGYES, ARAD

Románia legrégebb és legnagyobb

Str. Gh. BARIȚIU No. 10—21.

harangöntődéje

ajánlja saját találmányu szabadalmazott

HARANGJAIT

Alapított 1840-ben

a legtisztább harang-bronzból, a hangok előre való meghatározásával. — Vas harangszerelvények és harangállványok. — Villamos haranghúzó motorok. Érdeklődők kéretnek e lapra hivatkozni.

A magyarnemegyei református egyházközség presbiteriuma mélyen megszorodott szívvel jelenti, hogy szeretett lelkésze

Tiszteletes KÖBLÖS ISTVÁN

életének 75-ik és lelkészségének 49-ik évében visszatda lelkét Annak, kinek szolgálatában hűséges volt mind a halálig.

Elmondhatta ő is az apostollal: „Ama nemes harcot megharcoltam, futásomat elvégeztem, a hitet megtartottam: végezetre eltétem nekem az igazság koronája, melyet megád nekem az Ur ama napon“.

Eltávozott lelkészünk kihült tetemeit f. évi május hó 1-én (csütörtökön) d. u. 3 órakor fogjuk örök nyugalomba helyezni a magyarnemegyei köztemetőben.

Legyen emléke áldott, nyugodalma csendes!

Magyarnemegye, 1930. április hó 29.

KÜLÖNFÉLÉK.

Esperesi beiktató közgyűlés a gyulafehérvári egyházmegyében. A gyulafehérvári egyházmegye f. hó 1-én iktatta be Tövisen tartott közgyűlésében ujonnan választott esperesét, Nagy Ferenc tövisi lelkészt. A közgyűlés, melyet Kovács Károly tb. esperes imája vezetett be, a zsufolásig telt templomban folyt le. Mély benyomást keltett az új esperesnek eskütétel után elhangzott székfoglaló beszéde, amely visszavitt a régi leltűnt idők rombadólt világába, hogy aztán Krisztusban feltárja azt az egyetlen lehetséges utat és módot, amely megtartatásra, megmaradásra, épülésre és életre vezet. A székfoglaló beszéd után az üdvözlések következtek. A templomban Kovács Károly tb. esperes a gyulafehérvári, Biró Lajos esperes a nagyenyedi, Baczó Lajos

esperes a hunyadi, Farkas Károly főjegyző a nagyszebeni egyházmegyék és Dóczy Ferenc rektor-professzor a nagyenyedi Bethlenkollégium nevében üdvözölték az új esperest, — a lelkészi lakáson pedig az elemi iskola, Nőszövetség, gör. kath, róm. kath. és izr. lelkészek, ill. egyházi előljárók, az egyházmegye világi tagjai stb. fejezték ki szerencsekívánataikat. A beiktató ünnepélyt egy kb. 200 személyes bankett zárta be, melyen az idegeneket az új esperes látta vendégül és amely — dacára nagy méreteinek — meghitt, családias hangulatban folyt le, számtalan pohárköszöntővel fűszerezve. Az ünnepségről abban a jó reményességben távoztunk, hogy a Kovács Károly örökébe Nagy Ferenc személyében méltó utód lépett. Adja Isten, hogy így legyen!

Értesítés. Bodor J. „Életképek“ című elbeszéléseket, iskolák számára jutalomkönyvül, 100 lei helyett 60 leiért, keresztelés alatt franco küldi a Szászvárosi (Orăștie) ref. lelkési hivatal.

A hunyadi egyházmegyében a Kovács Sándor vajdahunyadi lelkésztestvérünk elhalálozásával megürült főjegyzői álláson — értesülésünk szerint — *László* Zoltán marosillyei lelkésztestvérünk választotta meg. Gratulálunk!

Örökbe fogadna gyermektelen jómódu falusi család — tanító-, iparos vagy földművelő 12–14 éves teljesen árva református valásu leánykáját, hol megbecsülésben és jó otthonban, valamint sokat érő örökségben volna része. Megkeresések: Ref. lelkési hivatal. Bun-Boiu, u. p. Vánatorj, Jud. Târnava-Mare címre küldendők

Ural Uray Jenő ny. iparfelügyelőt a szatmári egyházközség, egyhangu lelkesedéssel főgondnokává választotta. A megválasztott

férfiut öntudatos kálvinistasága, puritán önzetlensége, zajtalan munkás és imádságos élete, valósággal predestinálták a mi egyházközségi életünk eme legnagyobb kiűntetésére. Felesége, a nemes kerlelkű nagyasszonyok típusa, aki mint a szatmári Lorántffy Zsuzsanna egylet elnöke végzi önzetlentül egyházépítő kharitatív munkáját. Tisztelettel üdvözöljük őket a szép választás alkalmából és kívánjuk világi-papi tisztüket viseljék ad multos annos. Imádkozunk érettök!

Szerkesztői üzenetek:

Előfizetési díjak nyugtázása. Marosi e. m. 1774 L., Tökés Gyula (Bunyaszekszárd) 120 L.

Lapunk megelőző száma Könyvpiac rovatában közölt könyvek tulajdonosát szeretettel kérem, sziveskedjék pontos címét ismételtlen közölni, miután kísérő irata egyéb iratokkal iróasztalomról titokzatos módon eltűnt s bár 80%-ban sejtem, hogy ki a tulajdonos, mégis nem merem egész határozottsággal az érdeklődőket hozzá utasítani. Pedig vannak Tehát az értesítést postafordultával várom. Szív. üdv.

